

ností učitelského sboru (výn. min. kultu a vyuč. ze dne 25. října 1873 č. 14.472).

X. Ustanovení trestní.

Porušení spolkového zákona, pokud nespadá pod obecný zákoník trestní, jsou přestupky, jež se trestají soudem vězením až do 6 neděl nebo pokutou do 200 zl. Soudní judikatura v záležitostech spolkových obmezuje se na přestupek zákona o spolkovém právu a nevztahuje se tudíž na přestupky policejní jinými předpisy upravené, jako na př. odbývání veřejné produkce spolkové bez úředního povolení (roz. kas. dv. ze dne 11. dubna 1893 č. 4.088). Přestupky zákona o spolcích promlčují se nikoli ve 3, nýbrž v 6 měsících (roz. nejv. s. ze dne 19. června 1894 č. 7.385). Porušení stanov jednotlivými členy spolku nepodléhá trestní sankci § 36 zák. o spolcích. Ohledně ustanovení obecného zákona trestního srv. čl. Společnosti tajné.

XI. Právo poplatkové.

1. Ohlášení předepsaná v § 4 spolk. zák. podléhají kolku 50 kr. z každého archu.

2. Každý arch 5 exemplářů stanov, jež zároveň sluší předložit, má býti opatřen 15 kr. kolkem; žádá-li se však osvědčení v § 9 spolkového zákona uvedené, podléhá dle pol. s. 116 a) aa zák. ze dne 13. prosince 1862 každý exemplář stanov, jenž tímto osvědčením má býti opatřen, kolkovému poplatku 1 zl. z prvního a 50 kr. z každého archu následujícího.

3. Tatáž ustanovení platí o změnách stanov stávajících s tou modifikací, že dotyčná podání nepolitických spolků, jež nehledajíce zisku hmotného sledují účely vědecké, humanitní nebo dobročinné, jsou dle pol. s. 75 r pat. ze dne 9. února 1850 kolku prosta a proto i stanovy, jako přílohy připojené, kolkovému poplatku nepodléhají.

4. Ohlášení spolku s účely spolkovými související dávkám podrobena nejsou (srv. Mayerhoferův spis »Politischer Verwaltungsdtienst«, 5. vyd. str. 98 a n.).

Spolky politické viz Spolky.

Spolky spotřební.

I. Pojem a podstata.

Spolky spotřební náležejí ku společenstvům výdělkovým a hospodářským a mají za účel nakupovati ve větším množství potřeby životní a hospodářské a prodejem jich členům k jich potřebě domácí za mírné ceny zvelebiti jich postavení hospodářské. Spolky spotřební jsou původu anglického. První spolek anglický, jenž znamenitého nabytí významu, je spolek zákopníků Rochdalských. Důvod, proč se tato veledůležitá odrůda výdělkových společenstev v Rakousku ještě tak nerozšířila, jako na př. v Anglii, dlužno hledati v tom, že není u nás tak hojného a podnikavého dělnictva jako v anglických velikých obvodech továrních a že jsou potraviny u nás, jak se uznává, lacinější a nejsou tak falšovány, jako v Anglii, když se odebírají od překupníků. Ostatně je též značně podmíněn rozvoj a rozkvět tohoto druhu společenstev živnostenskými a politickými poměry, povahou a stupněm vzdělání dělnictva.

II. Mají-li spotřební spolky vyhověti svému důležitému poslání, dlužno šetřiti při zřizování a spravování jich těchto zásad:

1. Zboží buď nakupováno ve velkém a dobré jakosti, neboť hospodářskou zásadou spolků spotřebních jest umožniti výhody nákupu ve velikém též pro nejmenší domácnost.

2. Kapitál potřebný k nákupu zboží zjednává se jednak hromaděním vlastního spolkového fondu z příspěvků a podílů členských, jednak rezervním fondem a, pokud tento nestačí, půjčkami neb kupováním zboží na úvěr.

3. Nákup děj se dle přísně reálních zásad obchodních, budiž přihlíženo ku příznivým konjunkturám a budiž opatřováno zboží dobré a laciné.

4. Zboží se prodává za hotové neb též na úvěr proti dostatečné jistotě.

5. Kupec musí při nákupu zboží docíliti beze strádání úspor pro domácnost.

6. Fond rezervní tvoří se částí docíleného zisku, někdy též zápisným členů a slouží předkem k uhrazení možných ztrát.

7. Připouští se, by bylo do stanov pojato ustanovení, že se zboží prodává též nečlenům. Prodej nečlenům je v Anglii obvyklým a tento způsob razí si znenáhla cestu též v Rakousku, ježto tím rozvíjejí spolky spotřební větší činnost, mohou poskytovat svým členům větších výhod a stávají se s druhé strany přístupnými též širším vrstvám lidu.

8. Z přebytků hradí se předkem náklady režijní, zbytek pak věnuje se buď fondu rezervnímu neb rozdělí se co dividenda, pokud se týče, podíl na zisku mezi členy dle jich podílů.

III. Význam spolků spotřebních.

Spolky spotřební jsou v Rakousku ještě v počátcích. V r. 1888 bylo celkem 236 spotřebních spolků s 53.201 členy. Vše užitečné působení spolků spotřebních se všeobecně uznává; ve členech se vzbuzuje a zvětšuje smysl a způsobilost ke spoření, dělníci stávají se způsobilými ku správě větších podniků obchodních. Značných výhod, jež poskytují spolky spotřební, stávají se účastny široké vrstvy lidu a zejména méně zámožné obyvatelstvo. Velká mravní cena spočívá též v tom, že nutno šetřiti při spolcích úvěrních zásad hotového placení a poskytování zboží nejlepší jakosti. Dělnictvo zvyká si hospodářské organizaci, společnému jednání vynakládajíc prostředky ke společným účelům v ohledu národohospodářském, zásada sdružovací stává se obecnější a její značné výhody pronikají i nejmenší kruhy. Účel i tendence spolků spotřebních zasluhují tudíž toho, by stát je podporoval a jim úlevy poskytoval ohledně daní a poplatků.

IV. Daně.

Otázka tato je nyní upravena zák. z 25. října 1896 č. 220 ř. z. (zákon o přímých daních osobních). Dle § 83 cit. z. podléhají spolky spotřební dani výdělkové jako podniky veřejně účtující, když neobmezují činnost svou na své vlastní členy. Pokud však spolky tyto obmezují činnost svou (a sice nejen dle stanov, nýbrž též ve skutečnosti) na své vlastní členy, jsou od daně osvobozeny, pokud čistý výnos nepřevyšuje 300 zl. Jak sluší čistý výnos vyšetřiti, stanoví § 85 cit. z. z 1896. Viz čl. Podniky veřejně účtující a jich zdanění.

Spolky studentské viz Spolky.

Spolky úvěrní jsou buď samostatné spolky zaopatřující členům svým úvěr peněžný, ve kterémž případě spadají do kategorie spolků záloženských, neb jsou samostatnými organizacemi, zřízenými k naznačenému účelu a souvisejí úzce se spořitelny neb ústavy bankovními. Ohledně úvěrních spolků druhu prvního sluší poukázati na čl. Záložny, Společenstva výděl-